

Hvorfor stjæler man?

Den forhulede Stakkel fra Romanerne, der ikke kan faa Arbejde og derfor stjæler det tørre Brød for at mætte sig selv og sine Børn, er endnu i mange Folks Øjne den egentlige Type paa Tyven, medens enhver praktisk Kriminologist véd, at den, i alt Fald i de nordiske Lande, i det virkelige Liv er saa sjælden, at der ikke vilde være stort at risikere ved at bringe Straffeloven i Overensstemmelse med almindelig, menneskelig Følelse gennem en Bestemmelse om Straffrihed for den, der stjæler af bevislig uforskyldt og paatrængende Nød for de uundværligste Livsfornødenheder.

Dette lader sig næppe nogensinde fuldt bevise, men det gælder her som ved saa mange af den Slags Spørgsmaal, at selv en lille, men omhyggelig Statistik kan give et Fingerpeg og en Støtte for den umiddelbare Erfaring, og jeg har derfor til Belysning af dette Forhold fra 600 i Aaret 1904 i København for Ejendomsforbrydelser dømte Mænd personlig indsamlet Besvarelser af nogle dertil sigtende Spørgsmaal, som nærmere vil fremgaa af omstaaende skematiske Oversigt.

For at give et Grundlag til Bedømmelse af Besvarelsernes Paalidelighed og Vægt maa jeg dog gøre lidt Rede for den anvendte Fremgangsmaade.

Hovedinddelingen af Materialet er, som det vil ses, baseret paa, om Vedkommende i Gerningsøjeblikket var i Nød eller ikke. Ved Nød har jeg forstaaet paatrængende Forlegenhed for de uundværligste Livsfornødenheder: Føde,

		Forbrydelsens Genstand																						
Arbejdsforhold paa Gerningstiden		Havde Arbejde		Havde ikke Arbejde		Fødevarer		Beklædningsgenstande		Penge		Drikkevarer		Cykler		Andre eller forskellige Ting								
Gerningsmændene		Ikke berusede		Ikke berusede		Ikke berusede		Ikke berusede		Ikke berusede		Ikke berusede		Ikke berusede		Ikke berusede								
		Ialt	Berusede	Ialt	Berusede	Ialt	Berusede	Ialt	Berusede	Ialt	Berusede	Ialt	Berusede	Ialt	Berusede	Ialt	Berusede							
I Nød: 199	10	22	32	75	92	167	4	2	6	26	33	59	13	23	36	1	1	4	16	20	38	39	77	
Ikke i Nød: 401	125	73	198	121	82	203	8	2	8	62	36	98	43	44	87	2	14	20	13	33	101	60	161	
Ialt: 600	135	95	230	196	174	370	12	2	14	88	69	157	56	67	123	12	3	15	24	29	53	139	93	238

Klæder, Bolig, og jeg har, naar Svaret blot gik ud paa, at han var i saadan Nød, taget dette for gode Varer uden nogensomhelst nærmere Undersøgelse af dets Rigtighed og da navnlig ogsaa fuldstændig afholdt mig fra det for mig

Arbejdsforhold paa Gerningstiden		Udbyttets Anvendelse																						
		Have Arbejde		Have ikke Arbejde		Livsformødenheder		Drik		Andre Forbydelser		Andre eller forskellige Ting		Grøben før Genstandes Om-sætning eller An-vendelse		Uoplyst								
Gernings-mændene	Talt	Ikke berusede		Berusede		Ikke berusede		Berusede		Ikke berusede		Berusede		Ikke berusede		Berusede								
		Talt	Berusede	Talt	Berusede	Talt	Berusede	Talt	Berusede	Talt	Berusede	Talt	Berusede	Talt	Berusede	Talt	Berusede							
I Nød: 199	10	22	82	75	92	167	37	81	118	12	2	14	1	1	3	8	32	22	54	4	5	9		
Ikke i Nød: 401	125	73	198	121	82	203	30	34	64	90	14	104	3	25	28	21	27	48	90	30	120	12	25	37
Ialt: 600	185	95	280	196	174	370	67	115	182	102	16	118	3	26	29	21	30	51*	122	52	174	16	30	46

* 4 af disse har skænket det sjaalne bort, 4 bortkastet det og 1 har mistet det ved Tyveri.

haabløse Forsøg paa at skelne imellem forskyldt og ufor-skyldt Nød. Exempelvis er saaledes under Rubriken Nød opført 5 Alfonsoer, der angav at være i Nød, fordi deres Kærester laa paa Hospitalet, og adskillige unge Mennesker,

hvis Nød kun skyldtes, at de ikke havde Lyst til at bo hjemme hos deres Forældre, eller at de havde forladt deres Arbejde, fordi de fandt Lønnen for ringe. Derimod har jeg ladet mig det være magtpaaliggende af alle, der angav ikke at have været i Nød, at erholde bestemt Oplysning om deres Forsørgelseskilde, og jeg mener ved denne Fremgangsmaade at have sikret mig, at der i alt Fald ikke er opført for mange som ikke havende været i Nød, saa meget mere som den almindelige, menneskelige Tilbøjelighed til at stille sig selv i det gunstigste Lys snarest maatte føre de Paagældende til om mulig at angive Nød som Motivet.

En lignende Betragtning fører til, at man ogsaa med Hensyn til Spørgsmaalet, om de havde Arbejde paa Gerningstiden, og om Udbyttets Anvendelse tør gaa ud fra, at snarest flere end færre med Urette har angivet sig arbejdsløse, og snarest flere end færre urigtig har forklaret at have anvendt Udbyttet til Livsfornødenheder (Føde, Klæder, Bolig); stjaalne Fødevarer og Klæder ere derhos uden videre regnede for anvendte til Livsfornødenheder, naar de ikke strax har været omsatte i Penge. De stjaalne Genstandes Art har iøvrigt kunnet kontrolleres ved de afsagte Domme.

Kun med Hensyn til Spørgsmaalet, om Vedkommende var beruset paa Gerningstiden eller ej, kan Ønsket om at stille sig selv i det forholdsvis smukkeste Lys baade have ført til mod Sandheden at angive Beruselse og til at nægte denne, alt efter den forskellige Opfattelse af Rusens moralske Forsvarlighed og dens deraf afhængende større eller mindre Egnethed til at danne en rimelig Undskyldning, men det er dog ikke sandsynligt, at Angivelserne om dette Punkt derved i det hele taget skulde være blevne meget afvigende fra Sandheden.

Endelig maa med Hensyn til Besvarelsene overhovedet bemærkes, at disse først ere givne, efterat Sagerne vare sluttede, saa der ikke har været det ringeste reelle Udbytte at haabe ved at sige Usandhed.

Hovedresultatet af de 600 Besvarelser er da dette, at 199

eller paa det nærmeste $\frac{1}{3}$ har angivet at have været i Nød, 401 eller $\frac{2}{3}$ ikke i Nød, samt at de 331 eller 55 % har været berusede, 269 eller 45 % ikke berusede.*)

Til nærmere Belysning af de begaaede Forbrydelsers sande Aarsag skal nu undersøges de Paagældendes Arbejdsforhold paa Gerningstiden og i store Træk gøres Rede for, hvad de har tilvendt sig, og hvorledes de har anvendt dette, under stadig Hensyn til den mulige Betydning, som Beruselsen paa Gerningstiden maatte have haft.

Arbejdsforhold.

Af alle de 600 havde kun 38 %**) Arbejde, af dem, der var i Nød, 16 %, af dem, der ikke var i Nød, 49 %.

Af dem, der havde Arbejde, var derhos kun 14 % i Nød, medens 45 % var i Nød af dem, der ikke havde Arbejde.

At Arbejdsløsheden har spillet en Rolle for Nødens Opstaaen, er derfor utvivlsomt; men at Beruselse ogsaa har spillet en Rolle derved, sandsynliggøres, naar det ses, at 43 % af dem, der var i Nød, var berusede. Man vilde maaske paa Forhaand være tilbøjelig til at tro, at det særlig er Nøden, der driver Folk til at drikke. Dette modsiges imidlertid af det Faktum, at endnu langt flere, nemlig 61 %, var berusede af dem, der ikke var i Nød. Heller ikke Arbejdsløsheden synes at have været den særlige Grund til Beruselse, da kun 53 % af de arbejdsløse men 59 % af dem, der havde Arbejde, var berusede. Men er det da ikke Nød og Arbejdsløshed i Forening, der særlig giver Anledning til Beruselse? Nej, heller ikke! af denne Klasse var kun 45 % berusede, hvorimod Beruselsen just var hyppigst, nemlig 63 %, blandt de allerheldigst stillede, som baade havde Arbejde og ikke var i Nød. Beruselses-

---

*) Jfr. A. Schou i Ugeskrift for Retsvæsen 1903 Side 356 ff., hvor Beruselses-Procenten for Tyve angives til c. 60.

**) Decimaler ere kun undtagelsesvis medtagne.

skalaen efter alle Kombinationer af Nød og Arbejde tager sig i sin Helhed saaledes ud:

Ej Nød, Arbejde:	63 %	berusede
Ej Nød, ej Arbejde:	60 %	—
Nød, ej Arbejde:	45 %	—
Nød, Arbejde:	31 %	—

Det er herefter navnlig ogsaa klart, at Beruselsen maa antages at spille en betydelig større Rolle som Motiv til at stjæle blandt dem, der ikke ere i Nød, end blandt dem, der ere i Nød.

At paa den anden Side Nøden hyppigere maa anses for Motivet blandt dem, der ikke ere berusede, end blandt de berusede, vil ses af følgende Oversigt:

	Af de 269 ej berusede	Af de 331 berusede
Nød, Arbejde	8 %	3 %
Nød, ej Arbejde	34 %	23 %
Ej Nød, ej Arbejde	31 %	36½ %
Ej Nød, Arbejde	27 %	37½ %

Af de ikke-berusede, der stjal, var altsaa de 42 %, af de berusede kun de 26 % i Nød.

Forbrydelsens Genstand.

I denne Henseende synes det i det væsentlige at være ligegyldigt, om de Vedkommende ere i Nød eller ej, hvilket jo ogsaa er ret naturligt, da al Nød kan afhjælpes ved Penge, og alle Genstande kan omsættes i Penge.

Dog synes Tilbøjeligheden til at tilvende sig umiddelbart anvendelige Livsfornødenheder at være lidt større hos dem, der ere i Nød, end hos de andre, idet 33 % af de første mod 26 % af de sidste har stjaalet saadanne, og at dette ikke er ganske tilfældigt, synes noget bestyrket ved, at Forholdet er omvendt med Hensyn til Penge, som ere stjaalne af 22 % af dem, der ikke var i Nød, men kun af 18 % af dem, der var i Nød. Det nævntes ovenfor, at de fleste berusede fandtes mellem dem, der ikke var i Nød; det viser sig her, at Tilbøjeligheden hos disse til at stjæle Drikkevarer — efter de rigtignok faa Tilfælde af slige

Tyverier at dømme — ogsaa er 8 Gange saa stor (4 %) som hos dem, der ere i Nød (1/2 %).

Beruselsen synes iøvrigt at have en noget mere bestemt Indflydelse end Nøden paa, hvilke Genstande der stjæles.

	Føde og Klæder	Penge	Drikkevarer	Cykler	Andet ell. forskelligt
Af de berusede stjal . .	30 %	17 %	4 %	7 %	42 %
Af de ikke-berusede stjal	26 %	25 %	1 %	11 %	37 %

Mest iøjnefaldende er det, at 4 Gange saa mange af de berusede som af de ædru stjal Drikkevarer, ligesom de første ere noget mere tilbøjelige end de sidste til at stjæle Føde og Klæder. Hvad Penge og Cykler angaar, har derimod de ikke-berusede Fortrinet.

Udbyttets Anvendelse.

Oplysning om dette Punkt synes vel skikket til at kaste Lys over Gerningsmandens egentlige Motiv og derunder navnlig ogsaa til at give nogen Vejledning med Hensyn til den Vægt, man kan tillægge Angivelsen af at have været i Nød, da den, der stjæler, fordi han virkelig er i Nød, selvfølgelig fortrinsvis vil anvende Udbyttet til Nødens Afhjælpning. Dette Ræsonnements Holdbarhed bekræftes da ogsaa betydelig ved Betragtning af nedenstaaende to Oversigter, hvori Indflydelsen af Faktorerne Nød og Beruselse, hver for sig og i Forening, giver sig meget tydelige Udslag:

Udbyttets Anvendelse . . .	I Nød	Ikke i Nød
Livsfor nødenheder	59 1/2 %, deraf berus. 31 %	16 %, deraf berus. 47 %
Drik	7 %, deraf berus. 86 %	26 %, deraf berus. 86 %
Andre Forlystelser . . .	1/2 %, deraf berus. 0	7 %, deraf berus. 11 %
Andre ell. forskellige Ting	1 1/2 %, deraf berus. 0	12 %, deraf berus. 44 %
Ej anvendt eller omsat . . .	27 %, deraf berus. 59 %	30 %, deraf berus. 75 %
Uoplyst	4 1/2 %, deraf berus. 44 %	9 %, deraf berus. 32 %

Som det ses, har de, der vare i Nød, anvendt Udbyttet forholdsvis langt fornuftigere end de, der ikke var i Nød. De har saaledes omtrent 4 Gange saa ofte som de ikke nødlidende anvendt det til Livsfornødenheder og omvendt omtrent 4 Gange saa sjelden til Drik, 14 Gange saa sjelden til andre Forlystelser og 8 Gange saa sjelden til andre Ting, og de har kun halvt saa hyppig været ude af Stand til overhovedet at gøre Rede for Anvendelsen; i disse Resultater gør det ikke nogen principiel Forandring, om man ved Beregningen ganske ser bort fra de Tilfælde, hvor Genstanden ej er omsat eller anvendt, eller Oplysning om Anvendelsen ikke har kunnet skaffes.

At det navnlig er Beruselsen, der fører til den uheldige Anvendelse af Udbyttet, findes allerede stærkt antydnet ved den sidste talmæssige Oversigt; endnu utvivlsommere bliver det dog, naar man ser, at af alle de berusede og alle de ikke-berusede anvendtes Udbyttet paa følgende Maade:

	Livsfornødenheder	Drik	Andre Forlystelser	Andre øll. forskellige Ting	Ej anvendt øll. omsat	Ej oplyst
Af de berusede	20 %	31 %	1 %	6 %	37 %	5 %
Af de ikke-berusede .	43 %	6 %	10 %	11 %	19 %	11 %

De berusede anvende saaledes kun halvt saa ofte som de ædru Udbyttet til Livsfornødenheder og 5 Gange saa ofte til Drik, medens de karakteristisk nok kun har meget ringe Lyst til andre Forlystelser, hvoraf de ikke-berusede 10 Gange saa hyppig lade sig friste. Ikke uden Interesse er det ogsaa at se, at de berusede har dobbelt saa stor Chance som de ikke-berusede for at blive grebne, før de har naaet at anvende eller omsætte Udbyttet.

Vil man herefter paa det nu vundne yderligere Grundlag søge et paalideligere Svar paa Spørgsmaalet om Nødens Indflydelse, bliver Resultatet ikke lidet forskelligt fra det umiddelbart af de modtagne Besvarelser ovenfor (Side 31—32) uddragne. Efter disse havde $\frac{1}{3}$ af Gerningsmændene været

i Nød. Hvis man imidlertid ikke anerkender Nødsangivelsens Berettigelse for deres Vedkommende, der ikke har anvendt Udbyttet til Livsfornödenheder, indskrænkes deres Antal, der har stjaalet af Nød, til 118 eller $19\frac{2}{3}$ %^{*)} og dersom man af disse yderligere udskiller dem, der var berusede ved Gerningen, og hvis Nød derfor altid stiller sig noget tvivlsom, bliver der kun tilbage 81 eller $13\frac{1}{2}$ % af hele Antallet, som kan antages at have stjaalet af virkelig Nød — om uforskyldt eller ikke, faar endda staa hen.

Tilbage bliver altsaa 519, som ikke var i Nød, men hvoraf de 347 eller 67 %^{**)} vare berusede eller anvendte Udbyttet til Drikkeri, medens Motivet for de endnu resterende 172 eller $28\frac{2}{3}$ % af hele det behandlede Antal hverken kan paavises at staa i Forbindelse med Nød eller Drikkeri.^{***)}

Det turde efter det udviklede være klart, at Nøden i Virkeligheden kun spiller en ringe Rolle som medvirkende Aarsag til Ejendomsforbrydelser, men Drikkeriet en overordentlig stor, og at Vejen ikke er denne: Nød — Drikkeri — Tyveri, men som Regel den: Ikke-Nød — Drikkeri — Tyveri eller: Ikke-Nød — Tyveri — Drikkeri.

Naar tillige tages i Betragtning den Indflydelse, Drikkeriet har ved andre Forbrydelser, navnlig Vold, Sædelighedsforbrydelser, Betleri og Brandstiftelse, er det ikke for meget sagt, at Alkoholismens Udryddelse vilde bringe Kriminaliteten til at synke til et saadant Minimum, at den ikke

---

^{*)} Smlgn. hermed Geill: Kriminalanthropologiske Studier, 1906, Side 252, hvor Trang opgives som Motiv i 19 % af de i Aarene 1899—1901 undersøgte 633 Tilfælde.

^{**)} $57\frac{5}{6}$ % af hele Antallet.

^{***)} 2 af disse angav iøvrigt som det egentlige Motiv at ville hævne sig paa Bestjaalne, 1 at ville „gøre Politiet ked af det“, saa at det hjalp ham til Amerika, 1 at komme i Forbedringshuset, da han ikke kunde udholde at være ude i Livet, fordi hans Kæreste havde svigtet ham, og 1 at komme under Behandling for Syfilis paa Fængslets i Stedet for paa Ladegaardens Sygehus.

vilde have større social Interesse end mange andre smaa Abnormiteter, som Farveblindhed, Kejthaandethed og lignende, og at man derfor i Kampen mod Forbrydelsen først og fremmest maa tage Sigte paa Alkoholismen, naar man vil gribe Ondet ved Roden.

S. Grundtvig.
